

Hoàng Thị Thanh Thủy – THCS Đại Thắng
ĐỀ CƯƠNG ÔN TẬP NGŨ VĂN 8 CHỐNG DỊCH COVID 19

Ôn tập văn bản: KHI CON TU HÚ (Tố Hữu)

I. Kiến thức cơ bản:

1. Tác giả

- Nhà thơ Tố Hữu (1920 - 2002), tên khai sinh là Nguyễn Kim Thành, quê gốc ở làng Phù Lai, nay thuộc xã Quảng Thọ, huyện Quảng Điền, tỉnh Thừa Thiên – Huế.
- Sinh ra trong một gia đình nhà nho nghèo, từ sáu, bảy tuổi Tố Hữu đã học và tập làm thơ. Giác ngộ cách mạng trong thời kì Mặt trận Dân chủ và trở thành người lãnh đạo Đoàn Thanh niên Dân chủ ở Huế.
- Những bài thơ đầu tiên được sáng tác từ những năm 1937 - 1938. Tháng 4 - 1939, bị thực dân Pháp bắt, giam giữ ở các nhà lao miền Trung và Tây nguyên. Tháng 3-1942, vượt ngục Đắc Lay, tiếp tục hoạt động cách mạng, tham gia lãnh đạo Tổng khởi nghĩa tháng 8-1945 ở Huế.
- Sau Cách mạng, Tố Hữu đảm nhiệm nhiều chức vụ quan trọng trong Đảng và chính quyền (từng là Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng).
- Tác phẩm đã xuất bản: *Từ ấy* (thơ, 1946); *Việt Bắc* (thơ, 1954); *Gió lộng* (thơ, 1961); *Ra trận*(thơ, 1971); *Máu và hoa* (thơ, 1977); *Một tiếng đờn* (thơ, 1992); *Xây dựng một nền văn nghệ lớn xứng đáng với nhân dân ta, thời đại ta* (tiểu luận, 1973); *Cuộc sống cách mạng và văn học nghệ thuật* (tiểu luận, 1981).
- Nhà thơ đã được nhận: Giải nhất Giải thưởng văn học Hội Nhà văn Việt Nam 1954 - 1955 (tập thơ *Việt Bắc*); Giải thưởng văn học ASEAN (1996); Giải thưởng Hồ Chí Minh về văn học, nghệ thuật (năm 1996).

2. Tác phẩm:

- **Hoàn cảnh sáng tác:** *Khi con tu hú* được viết vào tháng 7- 1939 tại nhà lao Thừa Phủ (Huế). Đang say mê lý tưởng, đang nhiệt tình *dâng tất cả để tôn thờ chủ nghĩa*, nhà thơ cảm thấy ngột ngạt trong cảnh giam cầm. Nhưng với tinh thần cách mạng kiên trung, nhà thơ vẫn hướng về cuộc đời rộng lớn bằng tình cảm thiết tha và khát vọng tự cháy bỏng.
- PTBD: BC
- Thể loại: Lục bát
- Bố cục 2 đoạn : 6 câu đầu tả cảnh, 4 câu sau tả tình.
- Đoạn 1: Cảnh trời đất vào hè trong tâm tưởng người tù cách mạng (bức tranh mùa hè)
- Đoạn 2: Tâm trạng người tù CM.
- Nghệ thuật:

Hoàng Thị Thanh Thủy – THCS Đại Thắng

- + Thể thơ lục bát mềm mại, uyển chuyển, dễ nhớ, dễ thuộc.
- + Giọng điệu thơ tự nhiên, trong sáng.
- + Lời thơ đầy ấn tượng để biểu lộ cảm xúc khi thiết tha khi lại sôi nổi, mạnh mẽ.
- + Sử dụng biện pháp tu từ...
- Nội dung.
- + Bức tranh vào hè rộn rã, sống động
- + Thể hiện sâu sắc lòng yêu cuộc sống và niềm khao khát tự do cháy bỏng của người chiến sĩ CM trong cảnh tù đày.

II. Luyện tập:

Bài tập 1: Cho đoạn thơ: " *Khi con tu hú gọi bầy*

*Lúa chiêm đang chín, trái cây ngọt dần
Vườn râm dậy tiếng ve ngân
Bắp rây vàng hạt đầy sân nắng đào
Trời xanh càng rộng càng cao
Đôi con diều sáo lộn nhào tầng không.
(Ngữ Văn 8- tập II)*

1. Đoạn thơ trên nằm trong tác phẩm nào? Của ai?
2. Bài thơ được viết trong hoàn cảnh nào?
3. PTBĐ chính của đoạn thơ trên? PTBĐ nào được sử dụng trong đoạn thơ?
4. Bthơ được làm theo thể thơ nào? Tìm hai trường từ vựng có trong đ/ thơ?
5. ND chính của đoạn thơ?
6. Câu thơ: "Trời xanh càng rộng càng cao
Đôi con diều sáo lộn nhào tầng không." Sử dụng BPNT gì? Tdụng?
7. Xét về mục đích nói, câu "Đôi con diều sáo lộn nhào tầng không." thuộc kiểu câu gì? Chức năng của kiểu câu ấy?
8. Hình ảnh nào xuất hiện hai lần trong bài thơ trên? Ý nghĩa của mỗi lần xuất hiện?
9. Từ nội dung của đoạn thơ em hãy viết **đôi điều thấm thía về quê hương.**

Gợi ý:

1. Bài thơ "Khi con tu hú" của Tố Hữu
2. Bài thơ được viết vào tháng 7 năm 1939 khi nhà thơ bị giam cầm tại nhà lao Thừa Phủ - Huế.
3. PTBĐ: Miêu tả, biểu cảm.
4. Lục bát. TTV chỉ màu sắc: vàng- đào- xanh; TTV chỉ hoạt động: gọi- ngân- lộn nhào.

Hoàng Thị Thanh Thủy – THCS Đại Thắng

5. Bức tranh mùa hè qua tâm tưởng của người tù Cách mạng và nỗi nhớ đồng quê tự do.

Qua đó ta thấy được tình yêu thiên nhiên, yêu cuộc sống tha thiết, mãnh liệt của nhà thơ Tố Hữu.

6. Nghệ thuật: điệp từ "càng". Ấn dụ: đôi con diều sáo

Tác dụng: Điệp từ "càng" nhấn mạnh bức tranh mùa hè được mở ra theo chiều rộng, chiều cao làm cho không gian mùa hè trở lên thoáng đạt. Ấn dụ: đôi con diều sáo là biểu tượng của khát vọng tự do, thể hiện tâm hồn nhạy cảm, trí tưởng tượng phong phú của nhà thơ.

Qua hai BPNT ta thấy được tình yêu thiên nhiên, yêu cuộc sống của Tố Hữu.

7. Kiểu câu: trần thuật. Chức năng: miêu tả.

8. Hình ảnh: tiếng chim tu hú.

Ý nghĩa: Tiếng chim tu hú mở đầu bài thơ là tin hạ, báo hiệu mùa hè đến.

Tiếng chim tu hú cuối bài thơ là tiếng gọi của tự do, giục giã người tù trở về với Cách mạng, với đồng chí

9. Đôi điều thâm thúy về quê hương.

- Quê hương là tiếng gọi thiêng liêng trong trái tim mỗi người. Quê hương là nơi chúng ta sinh ra và lớn lên, nơi lưu giữ những kỉ niệm tuổi thơ. Trong tâm trí mỗi người quê hương luôn hiện ra với cảnh sắc tươi đẹp, con người đáng yêu, đáng quý.

- Quê hương còn là điểm tựa vững vàng cho con người trong mọi hoàn cảnh, là nguồn cổ vũ động viên, là định hướng cho con người. Quê hương khi gần thì chúng ta trân trọng, yêu quý, khi xa thì ta khắc khoải mong nhớ. Vì thế chúng ta phải yêu quý trân trọng quê hương, phải xây đắp bảo vệ quê hương, phát huy những truyền thống tốt đẹp của quê hương, ước mong cho quê hương ngày càng giàu đẹp.

- Yêu quê hương mỗi học sinh chúng ta phải học tập thật tốt, rèn luyện phấn đấu trở thành người công dân tốt góp phần xây dựng quê hương ngày càng giàu đẹp.

Bài tập 2: Cho đoạn thơ sau:

Hoàng Thị Thanh Thủy – THCS Đại Thắng

Khi con tu hú gọi bầy

Lúa chiêm đang chín, trái cây ngọt dần

Vườn râm dậy tiếng ve ngân

Bắp rây vàng hạt đầy sân nắng đào

Trời xanh càng rộng càng cao

Đôi con diều sáo lộn nhào từng không.

(Ngữ Văn 8- tập II)

Câu 1: Nêu xuất xứ của đoạn trích trên?

Câu 2: Bài thơ trên được làm theo thể thơ nào? Kể 2 văn bản cùng thể loại với VB trên?

Câu 3: Từ nào có thể thay thế được từ *dậy* trong câu thơ: “*Vườn râm dậy tiếng ve ngân*”

Câu 4: Chọn cụm từ thích hợp điền vào chỗ trống trong câu văn sau để có câu nhận xét về cảnh mùa hè được miêu tả trong sáu câu thơ trên?

Bằng tưởng tượng, nhà thơ đã khắc họa sinh động một bức tranh mùa hè.....

Câu 5: Nội dung chính của đoạn thơ trên?

Câu 6: Xác định kiểu câu của câu thơ: *Lúa chiêm đang chín, trái cây ngọt dần.*

Câu 7: Tìm ít nhất hai trường từ vựng trong đoạn thơ trên?

Câu 8: Xác định và nêu tác dụng của biện pháp tu từ được sử dụng trong hai câu thơ cuối?

Câu 9: Từ bài thơ trên, em hãy trình bày tình cảm của em đối với thiên nhiên đất nước.

Gợi ý:

Câu 1: Khi con tu hú - Tố Hữu

Câu 2: Thể loại: thơ lục bát

Câu 3: Từ thay thế: rộn

Câu 4: Rộn rã âm thanh và rực rỡ sắc màu

Câu 5: Đoạn thơ thể hiện tình yêu thiên nhiên, yêu cuộc sống tha thiết, mãnh liệt của nhà thơ Tố Hữu.

Câu 6: Kiểu câu: Trần thuật

Câu 7: - Màu sắc: xanh, vàng, đào

- Hoạt động: gọi, lộn nhào, ngân...

Câu 8: -Biện pháp tu từ ẩn dụ : đôi con diều sáo

-Tác dụng: Biểu tượng của khát vọng, của tự do

+ Tâm hồn nhạy cảm, trí tưởng tượng phong phú của nhà thơ

+ Tình yêu thiên nhiên, yêu cuộc sống của Tố Hữu

Hoàng Thị Thanh Thủy – THCS Đại Thắng

Câu 9: Từ bài thơ trên, em hãy trình bày tình cảm của em đối với thiên nhiên đất nước.

- Tình yêu thiên nhiên, yêu quê hương đất nước là tình cảm thiêng liêng cao đẹp trong trái tim mỗi con người, là những gì gần gũi thân thiết gắn bó với con người từ khi sinh ra đến khi trưởng thành.
- Tình yêu thiên nhiên, yêu quê hương đất nước là niềm tựa vững vàng cho chúng ta trong mỗi hoàn cảnh, là niềm tin, nguồn cổ vũ, động viên, là đích hướng về của mỗi con người. Vì thế, tình cảm dành cho thiên nhiên, tình yêu quê hương đất nước là tình cảm sâu nặng bình yên.
- Yêu thiên nhiên quê hương đất nước, thế hệ trẻ phải nỗ lực, phấn đấu vượt qua mọi khó khăn, gian khổ, trân trọng, giữ gìn xây dựng bảo vệ quê hương, phát huy những truyền thống tốt đẹp của quê hương là trách nhiệm, nghĩa vụ của mỗi người.
- Là một học sinh còn ngồi trên ghế nhà trường, chúng ta phải chăm chỉ học tập, tu dưỡng đạo đức, rèn luyện tri thức để trở thành người công dân hữu ích, chủ nhân tương lai của đất nước góp phần xây dựng bảo vệ Tổ quốc Việt Nam ngày càng giàu đẹp.